

Udgiver: Børne- og Kulturchefforeningen, 2009.

Tekst: Toke Agerschou, Jes Jørgensen, Alma Larsen, Jesper Larsen, Flemming Olsen og Klaus Majaard.

Illustrationer: © Klas Fernblad

Layout & tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS

BKF-udgivelser (find dem på www.bkchefer.dk)

Pjecer

2008: Vi er ledere og linedansere

2007: Nye tider – ny kultur- og fritidspolitik

2006: Alle børn har ret til trivsel – også de socialt udsatte

2005: Dagtilbud

Notater om uddannelse til alle:

2009: Det mener BKF om Ungdommens Uddannelsesvejledning

2005: Uddannelse til alle

Andre benyttede kilder

Arnstein, Sherry R.: »A Ladder of Citizen Participation,« *Journal of the American Institute of Planners*, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216-224

Bach, Thomas: *Ung kommunalpolitik – minihåndbog om ungdomspolitik i kommunerne*, Dansk Ungdoms Fællesråd, København 2001

Illeris, Knud og Noemi Katznelson, Jens Christian Nielsen, Birgitte Simonsen og

Niels Ulrik Sørensen: *Ungdomsliv – mellem individualisering og standardisering*, Samfundslitteratur: Frederiksberg 2009.

Nye unge – ny ungepolitik

Strategier for ungeindsatser

Mens vi venter på en ungdomskommissionside 7

Ungdomspolitiske udfordringerside 11

Ungdommen udvider sig, differentierer sig og deler sig.

Derfor må vi fokusere på at forstå de processer, som fører til inklusion og eksklusion. Børne- og kulturcheferne ønsker at finde veje til at fremme det første og modvirke det sidste.

Byggesten til en ungestrategiside 15

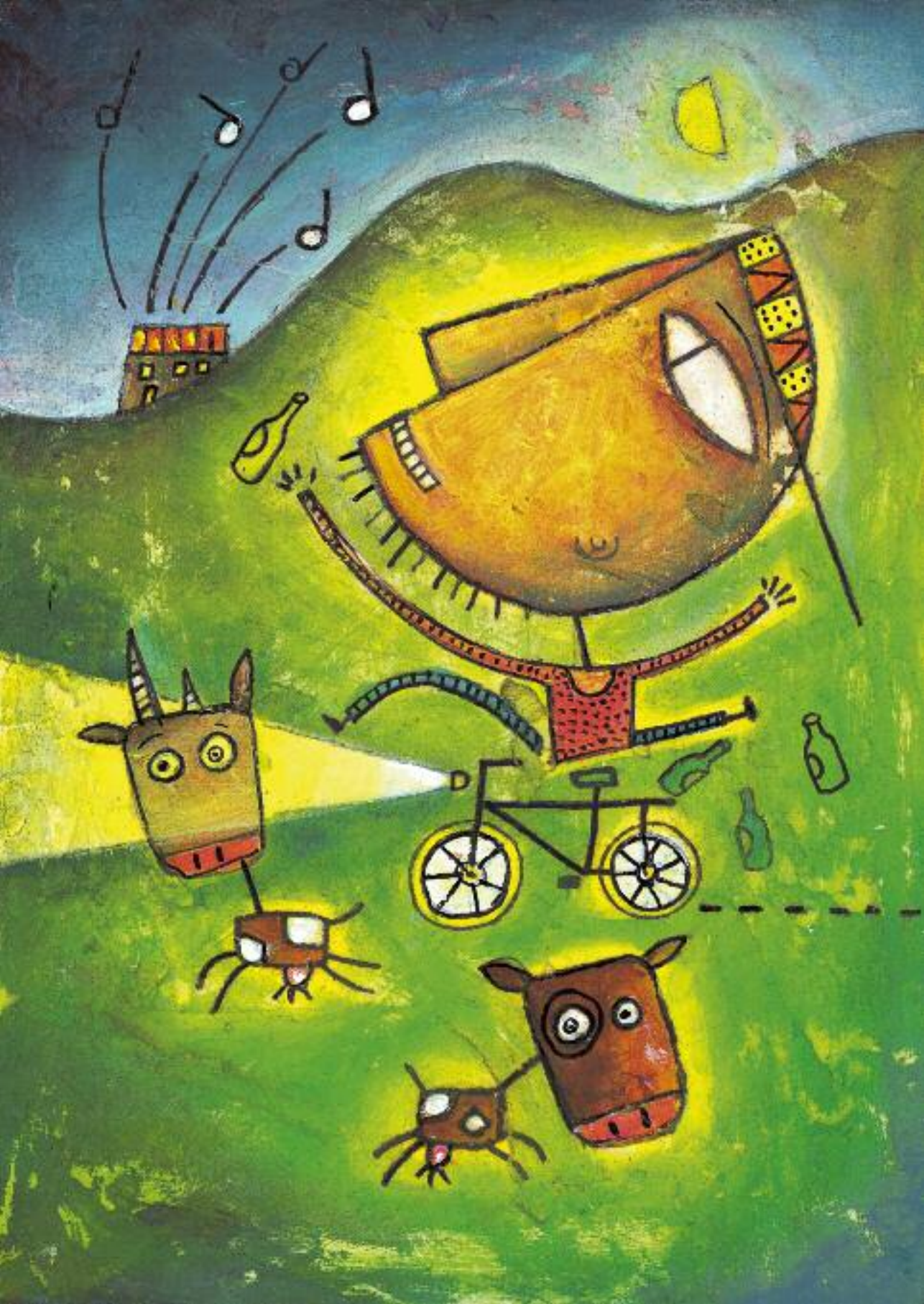
Indsatserne foregår på mange arenaer. Derfor må vi formulere strategier, som med afsæt i et bredt og mangfoldigt kulturperspektiv skaber nye veje for unge, deres uddannelse, bolig og positive sociale bidrag.

Mangfoldige medborgereside 24

Fællesnævneren og idealet for ungeindsatser er deltagelse og medborgerskab. Derfor må vi udvikle en strategi for medborgerskab og demokratisering som en gennemgående dimension i pædagogisk aktivitet.

Ungepædagogikkens platformeside 31

Vi når kun vores mål, hvis vi udvikler identitet og retning i ungdomspædagogikken. Derfor må ungdomspædagogikken prioriteres som strategisk udviklingsområde, og de professionelle, der arbejder med henholdsvis udsatte unge og resourcesvage unge, skal uddannes.

Mens vi venter på en ungdomskommission

Børne- og Kulturchefforeningen foreslog på årsmødet i 2008, at regeringen nedsatte en ungdomskommission. Ideen var at få et helhedsbillede af, hvordan de mange tilbud og indsatser på ungeområdet kan spille sammen, så alle unge kan uddanne sig, deltage i demokratiet og bidrage kreativt til vores fælles kulturliv.

Mange foreninger har vist interesse for sagen, men regeringen har endnu ikke støttet forslaget. Børne- og kulturcheferne har derfor søgt alternative veje, der kan fremme en nuanceret debat om strategier for ungeindsatser.

Mange tilbud retter sig mod grupper af unge, som ofte identificeres negativt: de udsatte unge, de uuddannede, frafaldstruede unge eller utilpassede unge. Der er stor interesse for at finde løsninger, metoder og koncepter, som afhjælper disse gruppers problemer. Indsatser som både er nødvendige og positive. Senest har Justitsministeriets ungdomskommission sat fokus på unge kriminelle og fremsat en række fornuftige bud på forebyggende indsatser.

Men det er også vigtigt, at indsatserne udvikles ud fra en helhedsforståelse af de processer, som fører til henholdsvis eksklusion og inklusion. I den offentlige debat identificeres unge med etiketter (utilpassede etc.), og de kommer til at fremstå som givne problemer, der kalder på spektakulære indgreb og standardkoncepter. Unge bliver let reduceret til genstande for indsats – snarere end at blive anerkendt som unikke personer, der ikke kun har problemer,

men også masser af ressourcer. Vi må møde de unge som aktive deltagere i deres eget og i vores fælles liv, hvis vi ønsker reel forandring. Unge er fra naturens hånd hverken "tilpassede" eller "utilpassede". Vi må derfor interessere os for de processer, som fremmer inklusion og eksklusion i den unges liv.

Udskillelse og marginalisering er dynamiske processer, som vi må modvirke gennem brede og sammenhængende indsatser, for ellers risikerer vi at få to politiske reservater: Ét for de "almindelige" unge, hvor vi søger mere valgfrihed og individuelt tilrettelagte tilbud. Og ét for de "utilpassede" unge, hvor vi søger mere styrende og disciplinerende indsatser.

Kommunernes ungdomskommission

Mens vi venter på, at regeringen nedsætter en ungdomskommission, kan vi arbejde ad to spor: Dels kan vi etablere en kommunernes ungdomskommission i et samarbejde mellem kommuner, forskere og faglige organisationer. Dels kan vi give vores egen praksis et servicetjek.

Kommunernes ungdomskommission kan begynde sit arbejde med at samle relevant viden om de processer, der fører til:

- Inklusion/eksklusion
- Menneskerettigheder/medborgerskab
- Fastholdelse i uddannelse
- Kulturens potentiale
- Sundhed og forebyggelse
- Uddannelse af de professionelle

Derefter kan kommissionen bruge den opsamlende viden operativt, så den kan støtte kommuner og stat i at handle til fordel for unge og samfundet.

Lokale serviceeftersyn

Mens vi venter på en statslig ungdomskommission, er det oplagt at kigge os selv efter i sømmene. Har vi selv et tilstrækkeligt og nuanceret helhedssyn på vores vifte af indsatser? Vi vil gerne opfordre kommunerne til at gennemgå de eksisterende indsatser i dialog med politikere, unge og medarbejderne på området. Både for at styrke og videreudvikle indsatserne, men også for at gå i dialog med de involverede ministerier om at udvikle en *kvalitetsrapport*, som følger og evaluerer ungeindsatserne. Rapporten skal omhandle:

- *Rammer og ressourcer*, herunder tilrettelægge indsatsen i samarbejde mellem kommune, ungdomsuddannelser, sundhedsvæsen og andre aktører.
- *Processer*, herunder kvalificere indsatserne gennem uddannelse, udvikling, refleksion og evaluering.
- *Resultater*, herunder måle unges trivsel, gennemførelse af ungdomsuddannelse og demokratiske deltagelse.

Arbejdet med at inkludere alle unge er livsvigtigt for vores samfund og demokrati. Vi håber, at *Strategier for ungeindsatser* vil give god inspiration til værdifulde debatter og afklaringer i de enkelte kommuner.

Tak til Dansk Ungdoms Fællesråd og de unge fra deres medlemsorganisationer, der har reflekteret over og kommenteret de enkelte afsnit i ungeudspillet.

Med venlig hilsen

Per B. Christensen
Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

Serviceeftersyn af ungeindsatser i kommunerne

1. Hvordan ser det kulturelle landkort ud blandt de unge i din kommune?
2. Hvor er mangfoldigheden berigende, og hvor ser I bekymrende tendenser til, at grupper af unge lades i stikken?
3. Hvordan gør I børn og unge til deltagere i eget liv og egen uddannelse? Har I en strategi for medborgerskab og demokratisering? Og hvordan ser den ud?
4. Hvordan udvikler og bruger I kulturens forskellige arenaer? Hvor er der mulighed for at unge kan udvikle selvstændige kulturelle miljøer? Og hvordan understøtter I disse processer?
5. Hvordan udvikler I uddannelsesmiljøer – på tværs af folkeskole og ungdomsuddannelser? Hvordan understøtter I, at alle unge får en ungdomsuddannelse? Hvor er barriererne? Og hvor er mulighederne?
6. Hvordan har I i din kommune sikret en tilstrækkelig tidlig indsats over for frafald fra uddannelser og sociale nedture? Hvordan får I informationerne, og hvordan er redskaberne til at handle?
7. Hvilke særlige grupper har brug for massiv støtte? Og hvordan skaber I tilbud til dem, som omfatter uddannelse, fritid og sociale forhold? Har I organiseret jer hensigtsmæssigt med henblik på dette?
8. Hvordan handler I, når det går helt galt? Er I hurtige og velovervejede? Hvordan håndterer I den vanskelige kommunikation med pressen – og undgår at "det spektakulære" sætter dagsordenen og fører til uproduktive demonstrationer af "handlekraft"?
9. Hvordan ruster I vores fagprofessionelle til disse indsatser? Hvordan bringer I vores dygtige medarbejders ressourcer og erfaringer i spil og får vist en retning for ungdomspædagogikken?

Ungdomspolitiske udfordringer

Sværme, netværk eller hubs? Ungdommen i dag beskrives bedst som forskellige og løst koblede ungdomskulturer, der hele tiden udvider sig, differentierer sig og deler sig.

Den mangfoldighed er en politisk og administrativ udfordring. Vi kan ikke slå alle over en kam. Gør vi det, risikerer vi at inkludere nogle og ekskludere mange andre.

Knud Illeris m.fl. (2009) fremhæver en række tendenser i samfundsudviklingen. Især tre forhold vil få afgørende virkning på stort set alle områder i samfundet:

1. Der kommer færre unge et stykke tid endnu. Og når antallet af unge stiger igen, vil de fortsat udgøre en mindre del af befolkningen.
2. En voksende del af de unge vil have en anden etnisk baggrund, og det vil medføre en øget multikulturalitet.
3. Vi vil se en stigende koncentration af unge i storbyerne.

Ubalancer i udviklingen

Illeris m.fl. (2009) peger samtidig på ubalancer i udviklingen. Først og fremmest sker en tydelig polarisering af de unge. På den ene side får flere unge en længerevarende uddannelse, spændende studieture, udlandsophold og job. På den anden side kan vi også se mere druk, flere selvmord og flere spiseforstyrrelser.

Restgruppen af unge, som ikke gennemfører en kompetencegivende uddannelse, stiger i øjeblikket. Især unge med anden etnisk baggrund har større frafald i uddannelsessystemet og svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Den situation forværres af de nuværende krisetræk.

Andre unge føler sig mere ombejlede og får tilbudt alt muligt. Men af en eller anden grund dur tilbuddene ikke, og de unge føler, at de ikke slår til i forhold til deres egne ønsker. En høj uddannelse er heller ingen garanti for job. En voksende gruppe af unge med humanistiske og kreative uddannelser kan ikke komme ind på arbejdsmarkedet.

Storbyerne tilbyder ikke mange udfoldelsesmuligheder for unge, som bare er en smule udsatte. Om aftenen overtager unge (ikke kun de udsatte unge) byrummet, og der er fare for generationsforskækkelse, fremmedgørelse og misforståelser mellem de unge grupperinger.

Ubalancerne er ikke knyttet til ét sektorområde, én gruppe eller ét forskningsfelt. Unge, der ekskluderes, produceres på tværs af samfundet, på forskellige måder og i forskellige grader.

En af de store politiske udfordringer i dag er derfor at kunne tænke på tværs af områder og samarbejdsrelationer. For det handler om betingelserne for et godt ungdomsliv i forskellige kontekster, og om hvordan offentligheden i bred forstand kan påvirke disse betingelser i en gunstig retning.

Individ og samfund skaber hinanden

Det er ikke længere muligt at gentage og bygge videre på de ungdomspolitiske forestillinger, som er blevet skabt siden anden verdenskrig.

I efterkrigstiden handlede ungdomspolitik om at sikre de basale vilkår i overgangen fra barn-

dom til voksenliv – arbejde, uddannelse, bolig og fritid. Analyser og politik tog samfundets perspektiv og rejste spørgsmålet om, hvordan den unge blev en velfungerende samfundsborger. Man fokuserede på arbejde som opdragelses- og dannelsesredskab.

Fra 1980'erne skete en tydelig individualisering. Nu tog vi den unges perspektiv og spurgte, hvordan den unge kunne udvikle sit livsprojekt, sin kultur og sin identitet. Målet blev "det hele ungdomsmedmenneske".

I dag er det slut med enten at vælge samfundets eller individets perspektiv. Ungdomsbilledet er komplekst, og vi ser, at samfund og individ både skaber og vedligeholder hinanden. Målet i dag må være at bygge oven på den tidligere arena (uddannelse og arbejde) og tillægge kulturel kompetence. Vi må fokusere på de processer, hvor både samfundsmæssige mønstre og individuelle identiteter bliver til i gensidigt samspil. Ikke mindst må vi fokusere på de processer, som henholdsvis fremmer inklusion og fællesskab, samt eksklusion og polarisering.

Børne- og Kulturchefforeningen mener, at:

- *Ungdommen er blevet en mere langstrakt og individualiseret fase i et menneskes udvikling og identitetsdannelse. Det stiller store krav til den unges kompetencer og evner til refleksion. Og det betyder, at nogle udskilles – hvem magter det, og hvem magter det ikke?*
- *Vi skal anerkende ungdomskulturen i dens mangfoldighed, men vi må gribe ind over for den større polarisering af unge. Det er ikke et problem, at unge skaber mange forskellige kulturer. Men det er et problem, hvis grupper af unge ikke får mulighed for en ligeværdig deltagelse i samfundslivet.*

- *Det ikke er nok kun at fokusere på de grupper af unge, der har problemer. Vi er nødt til at fokusere på de processer, som skaber eksklusion – ikke mindst i vores egne tilbud.*

Børne- og Kulturchefforeningen anbefaler, at:

- *Der skabes forskningsbaseret viden om eksklusion og inklusion, som kan kvalificere både politiddannelse og praktiske indsatser på ungdomsområdet.*
- *Ungdomspolitikken fremover ikke blot skal være for og med de unge – men også af de unge. Vi opfordrer ungdomsorganisationer til at komme med aktive udspil om de gode ungdomsliv, om polarisering og om fællesskab.*

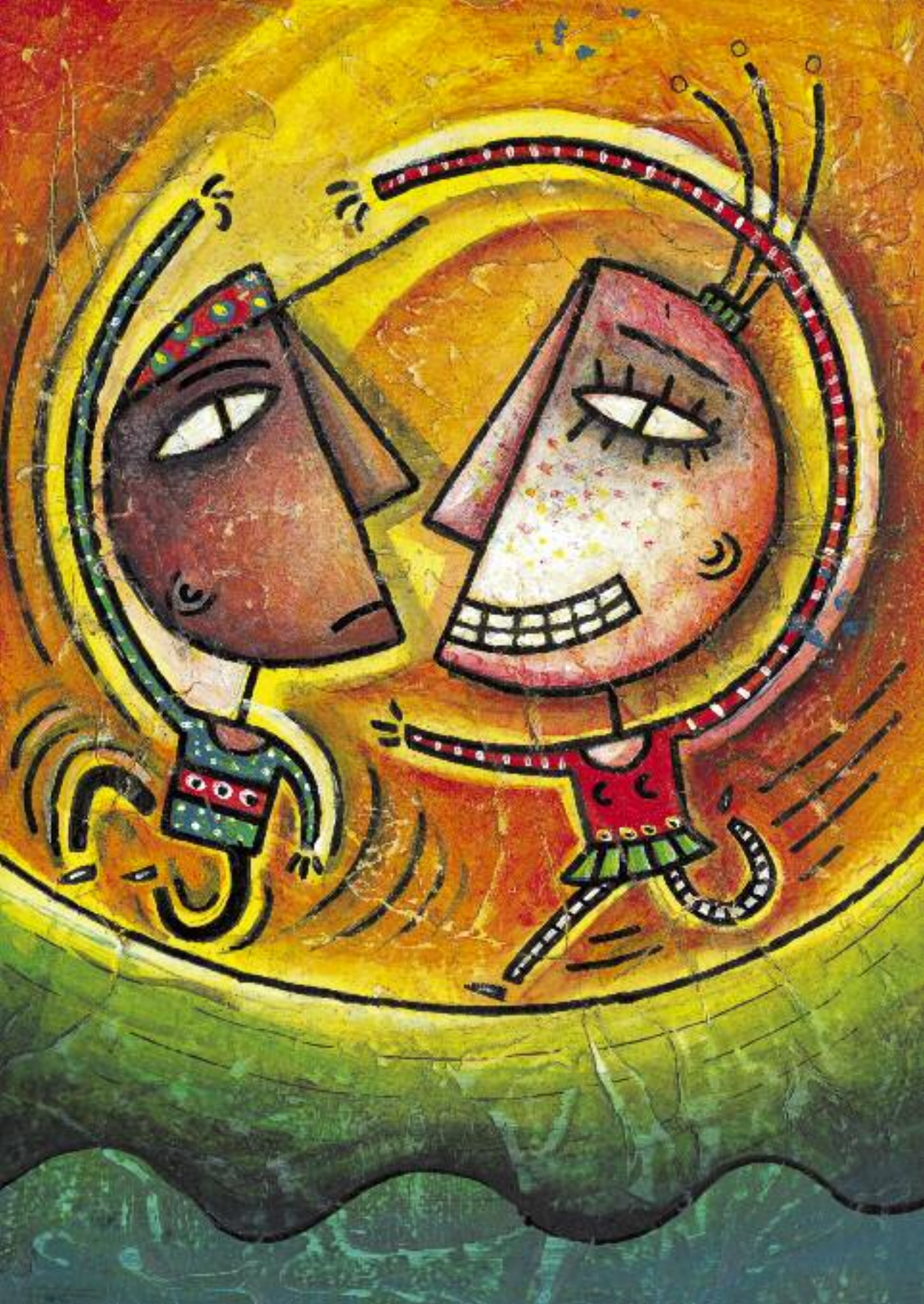
Ungdomspolitik og Ungdomsråd i farver

Ungdommen i dag er ganske rigtigt et differentieret fænomen. Det kommer blandt andet til udtryk ved en stigende polarisering mellem svage og stærke grupper. Denne splittelse stiller større krav til organiseringen af arbejdet med unge. Grundlaget for en forbedret indsats er erkendelsen af, at det er nødvendigt med en differentieret indsats overfor grupper med forskellige behov. Næste skridt må derefter være at øge inddragelsen af unge i at tilrettelægge deres egen hverdag for herigennem at opnå større kendskab til de processer, der skaber henholdsvis inklusion i og eksklusion fra samfundet og sikre, at indsatsen passer de forskellige gruppers behov. Derfor kræver dette arbejde, at kommunerne starter med at få udarbejdet hver deres

ungdomspolitik, hvilket hver tredje kommune stadig mangler. Unge skal med i arbejdet med deres egen kultur. Unge skal med på råd om, hvordan de politiske beslutninger i kommunerne, der vedrører dem, skal udformes. En del af denne inddragelsesproces kan med fordel foregå i et kommunalt ungdomsråd. Desværre er der stadig mange kommuner, som endnu ikke har et ungdomsråd.

Troels Serup, formand for Netværket af Ungdomsråd

Netværket af Ungdomsråd (NAU) er en tværpolitisk ungdomsorganisation for demokratisk funderede projekter for unge mellem 13 og 30 år, som fx ungdomsråd og ungdomshuse.

Byggesten til en ungestrategi

Formålet med en ungestrategi er at fremme det aktive medborgerskab på tværs af kulturelle forskelle og som modvægt til polarisering. Dette må foregå på mange felter: Fra de mest almene kulturelle aktiviteter over forebyggende indsatser målrettet særlige grupper og til de helt individuelle foranstaltninger, når en ungs tilværelse virkelig er truet. Formålet med en ungestrategi er også at skabe en fælles tilgang til de unge på tværs af de forskellige områder, der møder den unge. Alt sammen for at sikre, at unge bliver deltagere og ikke klienter.

Ungdomskulturens mange arenaer

Kulturen er medborgerskabets vigtigste arena. Kultur er, når vi skaber værdier, udtryk og oplevelser, som binder os sammen som fællesskab. Kultur er det skabende møde, hvor vi anerkender hinanden som deltagere i fællesskabet. Det er derfor, at de strategiske indsatser må tage afsæt her.

Vi forstår ungdomskultur som kultur for, af og med unge. Det er kulturelle begivenheder og oplevelser tilrettelagt FOR unge. Det er begivenheder og oplevelser skabt AF unge. Og endelig er det alle samarbejdsformerne, hvor vi sammen MED unge skaber kultur og livsmønstre.

Ungdomslivet bevæger sig over mange felter: Uddannelse, familie, kammerater og fritid, arbejde, sundhedsvæsen og socialvæsen. Der er derfor tilsvarende mange felter, hvor *ungdomskulturen* kan udfolde sig: Både som måder at håndtere livet på, måder at udtrykke sig på og måder at være sammen på.

Kultur som empowerment

På alle de mange arenaer er kulturen en måde, hvorpå den unge kan få stemme, blive hørt og inddraget som deltager. Derfor må vi på alle arenaer understøtte unges forsøg på at skabe deres kultur. Det kan handle om at hjælpe en gruppe med at arrangere en fodboldturnering, sætte en web-side op eller indrette et øvelokale.

Her skal vi kunne bygge bro og skabe overgange til de mange steder, kulturlivet udfolder sig. Vi skal indgå partnerskaber med kulturlivets foreninger, hvor vi inviterer foreningerne ind i de offentlige institutioner og samtidig guider de unge over i relevante foreninger. Vi skal også aktivt støtte og sparre med foreningslivet.

Kultur som hjælpende hånd, der får de sidste med

Ikke alle unge tager for sig af retterne i kulturlivet. Nogle isolerer sig, andre engagerer sig i destruktive aktiviteter og samværsformer. Her har vi en særlig forpligtelse til at åbne vores tilbud for disse unge, møde dem respektfuldt og finde vej til deres lyst og kreativitet. Det kan kræve opsøgende og vedholdende arbejde, masser af lydhørhed og masser af værdier at byde ind med. Disse unge giver også os en udfordring til at blive klogere og udvikle vores kulturliv.

Kulturen som møde med det sublime

For os alle er kulturen en mulighed for at møde idealer og værdier, som er større end os selv. Det skal være en basal ret for børn og unge at møde kultur af høj kvalitet i deres hverdag – i dagtilbud,

skoler og klubber. De skal opleve professionelle kunstnere åbne døren til mødet med det ukendte. De skal opleve at tilegne sig nye sprog, de skal opleve dans, musik, billedkunst, drama og fortælling, som de kan begribe, og som kan beskrive deres verden.

Målet med indsatsen er, at alle unge vokser op og langt hen ad vejen bliver kreative og skabende mennesker – frem for krævende og opgivende forbrugere.

Byrum og boliger

Ungdomskulturens mangfoldige udtryk stiller krav til byrum og boliger.

Unge aktive og udadvendte livsform (høj musik, gæster etc.) stiller krav til omgivelsernes accept og forståelse. I blandede boligområder giver det derfor mening at etablere klynger af ungdomsboliger, hvor ungdomskulturen kan udfolde sig. Unge har brug for boliger, som er både billige og ligger attraktivt i forhold til byens puls. De skal være funktionelle og have et spændende udtryk. Og der skal være balance mellem det private og det fælles.

I parker og på pladser er der mulighed for at invitere til fællesskab og deltagelse. Det kan være med træningsstationer, skaterbaner, grusbaner m.v., hvor de unge kan dyrke uorganiserede aktiviteter som fx udefitness, skating, street basket eller street fodbold. Arealer som disse kan være omdrejningspunkt for opsøgende klubarbejde og brobygning til det organiserede foreningsliv. Men også som scene for urbane kunstarter som lovlig graffiti, street dance med mobilmusik og meget mere.

Det kan give stort udbytte at inddrage unge i udviklingen af byrum og begivenheder. Mange unge har store kompetencer med hensyn til at planlægge events. Samtidig har de en holdning til, hvad der kan tiltrække unge målgrupper, og

hvad der kan være interessante stjernesked på programmet. Byens tunneller kan blive legepladser for lyskunstnere. Byens gavle kan udsmykkes som street art.

Det er vores erfaring, at unge ofte er trofaste og loyale over for deres lokalsamfund og gerne vil bidrage til deres udvikling. Ved at involvere de unge får kommunerne ikke alene mere viden og nye ideer. De får også unge med ejerskab og en styrket tilknytning til lokalområdet. Og hvad mere er: Det fremmer deltagelse, medborgerskab og demokratisk kultur, at vi tager et fælles ansvar for byen og dens udvikling.

Uddannelse til alle

Uddannelse er helt enkelt nøglen til at kunne skabe sin egen tilværelse, at blive et bidragende medlem af fællesskabet, at kunne udnytte sine talenter, at få et arbejde og et forsørgelsesgrundlag, at få indsigt i samfundet og at få mulighed for indflydelse. Mangel på uddannelse slår hårdt igennem i statistikkerne over befolkningssundhed, levealder og velstand. Vi ved, at uddannelse kan bryde den negative sociale arv og åbne nye veje og muligheder. For vores samfund er mere uddannelse også den vigtigste og mest afgørende kilde til at bevare og udvikle vores produktivitet og konkurrenceevne. Så der er ingen vej udenom: Alle skal have en uddannelse.

Det er ikke synd for nogen, at de skal lære noget

Helt fra starten i dagtilbuddet, gennem skolen og videre i ungdomsuddannelserne er grundlaget at sikre en høj kvalitet og faglighed i børnenes uddannelse. Det faglige niveau skal være højt og kravene ufravigelige. Det er ikke synd for nogen, at de skal lære noget. Og jo vanskeligere vilkår et barn har, desto vigtigere er det, at det skaffer sig solide

skolekundskaber. Til gengæld skal vi skabe læringsmiljøer, som er imødekomende og kan tilbyde mange måder at lære på. Hvert barn og hver ung skal vide, at vi vil dem, og at vi vil mobilisere hele vores professionalisme for deres læring og alsidige udvikling. Og når der er særlige vanskeligheder i læreprocesser, yder vi præcis og målrettet hjælp uden at udskille og stigmatisere. Fravær skal ses som et alvorligt råb om hjælp, og det skal høres og mødes. At "leve med" elevfravær er at svigte eleverne – især dem med de sværeste vilkår.

Vi slipper ikke nogen

Kommunernes engagement i unges uddannelse slutter ikke med afgangsprøven i 9. klasse. Vi følger den unge gennem ungdomsuddannelse i et tæt samarbejde med de andre aktører i uddannelsessystemet. Vejledning er et afgørende virkemiddel, og den kan have mange former: Fx vejledning i skolen, social og personlig støtte i form af en mentorordning eller egentlig psykologisk rådgivning på ungdomsuddannelsen. Fraldstruede unge skal følges tæt og hjælpes. Ungdomsvejledningen og UU-vejledningen er satsningsområder, som skal udvikles og kvalificeres. BKF har behandlet dette uddybende i en række notater, herunder "Uddannelse til alle" (august 2005) og "Det mener BKF om Ungdommens Uddannelsesvejledning" (januar 2009) – find notaterne på www.bkchefer.dk/udgivelser.

Vi kan sagtens hjælpe de unge, der har svært ved at finde en ungdomsuddannelse

Unge, der har svært ved at finde vejen til en ungdomsuddannelse, kan vi hjælpe på mange måder. Vi kan fx oprette EGU-pladser eller STU-pladser. Vi kan opsøge fritidsjob for unge. Og vi kan stille krav til kommunens leverandører om, at de tager et ansvar for de unges uddannelse. I forbindelse med unge, som er anbragt, skal vi

sikre et klart uddannelsesperspektiv. Der er mange ting, vi kan gøre. Der er imidlertid brug for et klarere vidensgrundlag, som giver evidens for indsatsernes effekter.

Vi har skabt barrierer for gennemførelse på erhvervsuddannelserne

Vi er nødt til at skabe reformer, som letter vejen for dem, der har mest brug for det. Reformerne af erhvervsuddannelserne i 2000 har medført, at hver elev skal forholde sig til utroligt mange faglige indgange og utroligt mange hold af kammerater og lærere gennem det første år. På den måde er det svært for eleverne at føle sig som en del af et fællesskab og at skabe overblik over, hvilke fag de skal have i hvilke perioder – med stor fare for, at eleverne falder fra deres uddannelse.

Taxameteret skal give erhvervsskolerne reelle muligheder for at tage socialt ansvar. Når læreren står med "en problematisk elev", skal det være tydeligt, at vi som samfund tilskynder ham til og præmierer ham for at holde eleven fast i et uddannelsesforløb.

Der er brug for bedre overgange, større fleksibilitet i forhold til indgange og meritmuligheder samt en udjævning af de økonomiske barrierer, der kan være for nogle, når de starter på en uddannelse.

Slut med at pege fingre

Når unge har problemer på vejen gennem uddannelsessystemet, sker det af og til, at vi peger fingre ad hinanden på tværs af sektorer: "Det er folkeskolens skyld", "hvis de sociale myndigheder bare reagerede", "ungdomsuddannelserne mangler socialt fokus" etc. Vores erfaring viser, at vi svigter de unge ved at fraskrive os ansvar. Og vi mister troværdighed i de unges øjne. Vi er nødt til at indgå i forpligtende og tætte samarbejder og tage et fæl-

les ansvar. Det er så vigtigt, at de unge oplever tydelige og engagerede voksne, som tør tage et ansvar.

Forebyggelse er at fremme

Det er vigtigt at holde perspektivet klart: Målet for en ungestrategi er at hjælpe den unge til at blive deltager, aktiv medborger i samfundslivet. Derfor handler forebyggelse ikke bare om at undgå alskens ulykker – at forebygge mod noget. Det negative perspektiv binder os og får os måske til at pakke den unge ind, klientgøre og styre. Indsatser, som strider mod målet. For forebyggelse er at fremme. Ikke mindst at fremme deltagelse.

Alle, der er i berøring med børn og unge, kan forebygge. Hvor krævende og komplekst det er, afhænger af tidsperspektivet:

- *Her og nu (dag-til-dag)* kan vi bidrage til, at den unge bliver tilpas udfordret fagligt, socialt og personligt – i en sammenhæng præget af spænding og engagement. Vi ved, at et autentisk møde med en engageret og kompetent voksen kan gøre stor forskel for børn og unge.
- *På kort sigt (måned-til-måned)* kan vi sætte ind med mere målrettede indsatser. Det kan være at udvikle sunde vaner, beherske sprog, klare enkelte fag i skolen eller løse konflikter med venner og venskabskredsen.
- *På langt sigt (år-til-år)* kan vi udvikle den samlede familiære og offentlige støtte til den unge i forhold til fx familiens trivsel, sundhed, skolegang, social status, kulturel status etc.

En systematisk forebyggelse indeholder samtlige tre tidsperspektiver og inddrager både skole, fritid og familie. Hvert tidsperspektiv sætter sine betingelser for en hurtig og relevant indsats. Og her har vi brug for at opbygge klarere viden og evidens om metodernes virkning. Jo større kom-

pleksitet og længere tidsperspektiv, desto sværere er det at være præcis i mål, metodevalg og evaluering.

Helhed i familiens, skolens, foreningens og gadens liv

Der er en tendens til, at hver part opdrager og former til sit eget domæne. Familien opdrager til familie – den gode datter. Daginstitutionen til det institutionelle liv – den gode kammerat. Skolen til skolens liv – den dygtige elev. Foreningen til foreningslivet – den gode spiller på boldbanen. Og gaden til gadens liv – den enkelte som "street-wise". Når det går godt, giver det ingen problemer. Men når læreren kommer på hjemmebesøg og fortæller forældrene om deres barns krænkende sprogbrug eller deltagelse i mobning, kan det være svært at forstå, når forældrene oplever en hjælpsom søn, der taler og opfører sig pænt i hjemmet. Eller når pædagogerne i børnehaven ikke kan enes med skolelærerne om et barns skoleparathed.

Det er en evig udfordring at skabe broer af kommunikation mellem de forskellige domæner. Og det er en evig udfordring at skabe rammer for, at det enkelte barn oplever en helhed i sit liv. Børn og unge kan normalt godt begå sig i forskellige kulturer og håndtere forskellige værdier og spilleregler, når blot disse kulturer ikke konflikter indbyrdes.

Fælles begreber og sprog

I en revitaliseret forebyggelsesstrategi må der skabes klarhed over den enkelte medarbejders og institutionens samlede rolle og opgave som en integreret del af en sammenhængende og helhedsorienteret indsats.

Den enkelte sundhedspleje, institution eller skole kan ikke skabe klarheden alene, men det må anbefales, at hver enhed og de enkelte med-

arbejdere tager aktivt del i processen. Klarheden må skabes på tværs af politiske og administrative niveauer, på tværs af forvaltningsniveau og institutionsniveau.

Som en del af denne klarhed må der skabes fælles begrebsapparat og arbejdssprog. Vi skal give præcise bud på fagområdernes styrker og svagheder i forhold til en sammenhængende indsats, og vi må arbejde intensivt på at skabe rammer for den tværfaglige og professionelle medarbejder.

Derfor er fælles sprog, fælles etik og fælles ansvar i forhold til de unge vejen til en fælles ungestrategi.

Når det går helt galt

Uanset hvor godt vi forebygger, så vil det ind imellem gå galt. Nogle unge vil komme ud i hårde problemer – mistrivsel, misbrug, kriminalitet, vold, ekstremisme. Problemer, som muligvis kunne være undgået gennem en tidligere indsats, men som er løbet for langt.

Her er to ting vigtige. Først og fremmest fokus på den unge og en hurtig indsats med brug af en kvalificeret vifte af behandlingstilbud. Vi skal have en hurtig og fleksibel adgang til samarbejdspartnerne inden for misbrugsbehandling, psykiatri, politi og sociale institutioner.

Derudover skal vi modvirke, at spektakulære enkeltsager overdøver enhver form for omtanke og strategi på området. Når det går galt, fremkommer de helt berettigede spørgsmål om "hvorfor" og "hvordan det kunne være undgået". Men lige så hurtigt melder hurtige og letkøbte svar sig. Desværre bliver svarene ofte overfladiske, symbolpolitiske, rigoristiske. Inden spørgsmålene kan besvares, må forudsætningerne og konteksten være klare, ligesom målene og visionerne for indsatsen også må klargøres. Her vil en viden- og evidensbaseret tilgang i kombina-

tion med tidsperspektiver kunne kvalificere både spørgsmål og svar.

Vi skal tage os i agt for de hurtige koblinger: Misbrug og tvangsbehandling. Kriminalitet og sænkning af den kriminelle lavalder. Anti-social adfærd og overvågning af ekstremister. Det gælder også vurderingen af de forskellige former for helende og frelsende koncepter og programmer, der sjældent sætter sig varige spor i dagligdagen, men historisk set fylder mange hyldemeter i den statslige og kommunale administration.

Vil vi virkelig være af værdi for de unge, må vi kombinere klarhed og handlekraft med omtanke og viden.

Børne- og Kulturchefforeningen mener, at:

- *Det kulturelle ideal om deltagelse og medborgerskab skal udmønte sig i en arbejdsform, hvor vi bygger på de unges udvikling af egen kultur, skaber sammenhænge til det organiserede foreningsliv og lader alle møde sublime kulturudtryk.*
- *Kommunerne skal udvikle boliger og byrum, der skaber mødesteder og arenaer for fælles aktiviteter. Ingen er bedre til at rådgive kommunerne end de unge selv.*
- *Der skal udvikles mange veje til at få en ungdomsuddannelse. Men samtidig skal vi insistere på fagligheden, ikke slippe nogen af syne og yde massiv støtte til dem, der har brug for det.*
- *Vi skal revitalisere en forebyggelsesstrategi, der bygger en endnu stærkere bro mellem de forskellige pædagogiske og sociale indsatser. Vi skal i dybden med udvikling af fælles sprog og evidens.*
- *Det er slut med at pege fingre ad hinanden på tværs af sektorer og faggrupper og fraskrive sig ansvar, når unge har problemer med fx at gennemføre en uddannelse. Ungeindsatserne er et*

fælles ansvar, og de unge har brug for os som tydelige voksne, der kan tage ansvar.

- Vores indsatser har størst værdi for de unge, hvis vi kan møde selv store kriser og sammenbrud i de unges liv med både handlekraft, omtanke og empati.

Børne- og Kulturchefforeningen anbefaler, at:

- Kommunerne i deres strategier for ungeområdet tager afsæt i de unges egen aktive rolle som deltagere og kulturskabere.
- Der udvikles en bred vifte af indsatser fra kul-

turtilbud, boliger, uddannelse og forebyggelse.

- Kommunerne og ungdomsuddannelserne tager et fælles ansvar for de unges trivsel og gennemførelse af uddannelsesforløb gennem et formaliseret samarbejde.
- Der systematisk iværksættes forskning, som skaber viden om effekterne af de forskellige typer af tiltag.
- Hver kommune gør op, hvordan den vil håndtere det pres, der kan komme i forbindelse med negative enkeltsager og presseomtale på området.

Netværk og fællesskab sikrer uddannelse

Ungdomskulturen er essentiel for de unges personlige udvikling såvel som de unges uddannelse.

Det ekstreme frafald på erhvervsuddannelserne skyldes bl.a. de unges sociale netværk og manglende tilhør til fællesskabet. Her har BKF fat i den lange ende. Hvis vi skal fastholde de unge på ungdomsuddannelserne og ligeledes få dem til at tage ansvar, kræver det, at uddannelsessystemet og samfundet som helhed ikke er et tilbud, man dukker op til, hvor man tjekker ind på skolen kl. 8 og har fri igen kl. 15, men et uddannelsessystem, hvor de unge har ejerskabsfølelse overfor skolens fysiske rammer og kvaliteten af deres uddannelse. Kort sagt skal vi have gjort de unge mere bevidste omkring deres nærmiljø og deres deltagelse heri.

»Byggesten til en ungestrategi« tager fat i en række aktuelle elementer; især pointerne omkring inddragelse af de berørte unge. Dog er det vores opfattelse, at man bør tilstræbe i endnu højere grad at sammen tænke de institutioner, tilbud og aktiviteter, der til sammen udgør de unges hverdag. Hvorfor er kultur et ungdomstilbud efter skoletid? Kunne man fx benytte skolens faciliteter og bringe tilbuddene ind i de rammer, de unge i forvejen færdes i? Nogle vil mene, at det er uddannelsesinstitutionernes ansvar, men netop her skal vi blive bedre til at tænke nyt og sammensmelte de unges daglige færden i en bevidst ungdomskultur.

Jonathan Simmel, formand for Erhvervs-skolernes Elev-Organisation

Erhvervsskolernes Elev-Organisation er eleverne på de tekniske skoler og tekniske gymnasiers interesseorganisation.

Publikationens flotte ord skal omsættes til handling

Det er let at male med velmente »statements« om, at inklusion, aktiv deltagelse, demokratisering og medborgerskab er det, fremtiden skal bygge på. Ingen er næppe heller i tvivl om, at der er store samfundsmæssige udfordringer i, dels at nydanske unge er underrepræsenteret i dét danske forpligtende foreningsliv, som de fleste etniske danskere er opflasket med, dels at sikre at tendensen med et A- og B-hold ikke øges – og gerne på sigt mindskes. Den største udfordring er dog at omsætte publikationens flotte ord til konkret handling med initiativer, der er veldokumenteret i praksis.

I skoleskak får børn og unge mulighed for at mødes på lige vilkår på tværs af køn, alder, etnisk baggrund og religion, da skakspillet med sine universelle regler giver alle mulighed for at deltage på lige fod. Det er inklusion i børnehøjde, når Fatima med tørklæde fra anden klasse møder Peter med overskæg fra syvende. 90 procent af dem, der spiller skoleskak, deltager i rigt mål i foreningslivets mange tilbud, men skoleskak kan også noget

særligt for dem med specielle behov. Fx kan særligt intelligente børn eller unge med ADHD på lige fod med andre deltage i skoleskakkens forpligtende fællesskab. Integrationspolitisk er skoleskak særligt relevant, da skakspillet er kendt og respekteret i alle kulturer og har høj status.

Skoleskak er et eksempel på, hvordan man bygger bro fra børn og unges hverdag ind i foreningslivet, og netop skoleskak kan som respekteret metode være en efterlyst steppingstone for udsatte grupper til aktiv deltagelse i et demokratisk fællesskab.

Mads Jacobsen, generalsekretær i Dansk Skoleskak

Dansk Skoleskak (grundlagt 1960) er en samfundsengagerende børne- og ungdomsorganisation, der arbejder for at styrke børn og unges intellektuelle og sociale udvikling. Se mere på skoleskak.dk.

Mangfoldige medborgere

Unge er mangfoldige. Ungdomskulturen forgrener sig. Og det er ikke et problem. Men hvis grundlaget for fællesskab smuldrer, har vi et problem, for vi er fælles om at skabe samfundet. Et ideal for ungeindsatserne må være at kunne deltage i og være medborger i fællesskabet. Vi må udvikle en strategi, hvor medborgerskab og demokratisering er en gennemgående dimension i pædagogisk aktivitet.

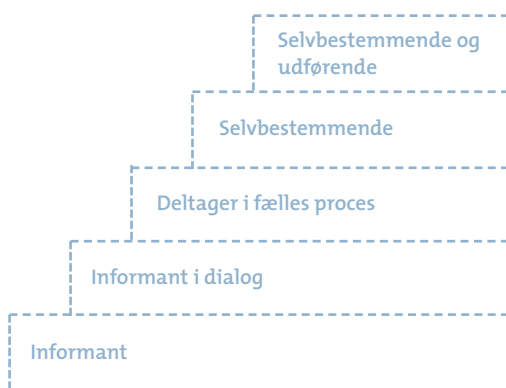
Når en ung mand afviger og slår ind på vejen som "utilpasset", kan vi møde ham på forskellige måder. Netop måden, vi møder ham på, får indflydelse på den måde, hvorpå han kommer til at opleve fællesskabet og skabelsen af mening og samfund. Her er sproget centralt. Hvilke etiketter bruger vi til at beskrive unge? Hvilke historier og begivenheder lægger vi vægt på? Hvilken kulturel fortælling om ungdom bliver bærende for vores opdragelse og uddannelse af unge?

Dialog er også helt central i en strategi for medborgerskab og demokrati. I dialogen med unge skal vi åbne perspektivet og handlemulighederne. Vi skal udnytte det kolossale potentiale, der ligger i et ægte, åbent og forpligtende samspil.

Forudsætningerne for dialog og dialogens veje kan være forskellige. Men fælles for al dialog er, at vi respekterer hinanden som medskabere af et fælles liv. Vi må netop ikke opdele unge i dem, der kan deltage i dialog, og dem, der ikke kan. Men vi skal anerkende, at forudsætningerne for at deltage kan være dybt forskellige. Derfor må vi altid tage afsæt i de enkelte unges livs situa-

tion. Udover at anerkende at unges forudsætninger for at deltage er forskellige, må vi som samfund give plads til at deltage.

Deltagelsestrappen

Deltagelsestrappen illustrerer (med afsæt hos Arnstein 1969 og Bach 2001) grader af deltagelse:

1. *Unge som informanter*: Unge giver oplysninger, som vi bruger til at udvikle tilbud og indsatser. Det sker fx, når vi indhenter unges mening om forskellige emner via et spørgeskema eller ved at bede dem skrive en stil om det.
2. *Unge som informanter i dialog*: Unge indgår i en dialog, hvor de er med til at kvalificere deres bidrag og vores brug af dem. Vi beder om tilbagemeldinger på, om vi har forstået dem rigtigt. Men samtalen er stadig uforpligtende for de unge, da de leverer information uden at være med til at træffe beslutninger på bag-

grund af den. Det sker fx, når vi gennemfører gruppeinterview eller holder dialogmøder.

3. *Unge som deltagere i fælles proces*: Unge er med til at udvikle og fremsætte forslag i samarbejde med os. Nu bliver samtalen forpligtende, da de unge er med til at træffe valg. Det sker fx i en workshop, hvor vi udvikler en plan for, hvordan en ny plads i byen skal indrettes.
4. *Unge som selvbestemmende*: Unge vælger opgaver og løsninger inden for aftalte rammer og med voksne som med- og modspillere. Det sker fx, når unge arrangerer en musikfestival med aktiv støtte fra voksne, som hjælper med at organisere rammerne for festivalen.
5. *Unge som selvbestemmende og udførende*: Unge kommer med ideer og forslag, de prioriterer, vælger og står for udførelse. Ofte fremskaffer de unge selv økonomiske midler og organiserer aktiviteterne. Vi når hertil, når unge fx organiserer en festival uden voksnes aktive medvirken.

Det er vigtigt, at man som professionel opøver en bevidsthed om hvilke rammer, man giver unge i forhold til de aktiviteter, de deltager i, og det engagement, man forventer af dem. Altså hvor på trappen man befinder sig og hvorfor.

Alle unge er ligeværdige deltagere – vi skal ikke lefle for dem

Deltagelsestrappens niveauer er gode at have i baghovedet ved alle møder med unge – i skolen, fritidsklubben, idrætsforeningen og på ungdomsuddannelsen. I kommunerne skal der være plads til unge både som informanter og selvbestemmende. Deltagelsestrappen illustrerer en demokratisk pædagogisk vision. En demokratisk pædagogik, der må være indbegrebet af alt pædagogisk arbejde, som finder sted, fra børnene

er små, til de er modne medborgere. En demokratisk pædagogik er ikke specielt målrettet arbejdet med udsatte unge, men har som mål at gøre alle unge til ligeværdige deltagere.

Intet menneske, der konsekvent bliver mødt som deltager, kan undgå før eller siden at blive deltager.

At møde hinanden som deltagere er en forudsætning for at stille krav til hinanden. En demokratisk ungdomspædagogik er ikke en leflen for unge og en accept af, at "enhver adfærd er ok". Tværtimod er den udfordrende og ansvarliggørende i langt større omfang end tilgange, der gør unge til klienter. Først når den unge bliver mødt som deltager, kan hun forpligte sig i egentlig forstand og stå til regnskab over for fællesskabet.

Mødet med den unge som deltager må starte dér, hvor den unge er. Vi kan opleve meget marginaliserede unge, som kun har ganske få forudsætninger for at indgå i en demokratisk dialog. Her kan det være en begyndelse at tage den unge alvorligt og give en klar tilbagemelding, turde at stille krav og sætte grænser. At vi tager hinanden alvorligt og tør at konfrontere er starten på dialog og fællesskab.

Vi møder ikke den unge som et isoleret individ, men som en del af de fællesskaber og sociale sammenhænge, som den unge indgår i – det være sig familien, kammeratskabsgruppen, skoleklassen, fodboldholdet etc.

Til dette hører også at involvere forældrene som de ansvarlige voksne i de unges liv. Det handler ikke kun om pædagogiske institutioner og deres bidrag til unges demokratiske opdragelse. Forældrene er nøglepersoner og kan gøre stor forskel i de unges liv. Vi må derfor forpligte hinanden til en fælles indsats.

Når dialogen lykkes, får den unge mulighed for indsigt i og indflydelse på sin egen situation.

Vi kan sammen undersøge vores tilværelse og de samfundsmæssige betingelser. Herunder, hvad skaber udskillelse, og hvad skaber fællesskab? På den måde bliver vi medborgere i et fællesskab.

Fra at blive noget til at blive nogen

I dialogen ligger en åbenhed i forhold til tilværelsens mål. Hvis vi med vores etiketter gør unge til objekter, har vi ofte helt bestemte dagsordener for, hvad man skal blive til. Hvilke kundskaber, skal der indlæres? Og hvilket liv er hensigtsmæssigt? Men dannelse handler ikke kun om at blive til noget. Det handler også om at blive til nogen. For det unge menneske er det vigtigt at kunne undersøge de mange perspektiver, der kan være på livet. At kunne stå i det åbne, træffe et valg og stå inde for konsekvenserne.

Identitetsdannelsen er helt central i de læringsprocesser, der foregår i ungdomsårene. I vores tid har denne proces antaget nye dimensioner, fordi intet er givet, og alt skal vælges i en verden af tilsyneladende grænseløse muligheder. Man skal vælge uddannelse, arbejde, omgangskreds, partner, familieform, boligform, adfærdsnormer, seksuel orientering, livsstil, tøjstil, musikstil m.v.

Som ung er man hele tiden orienteret mod, hvad påvirkningerne betyder for en. Og man må finde ud af, hvem man er, og hvordan man vil være.

Den demokratiske pædagogik gør deltagelse til et ideal og forskelligheder til en ressource, fordi den anerkender det perspektiv, det enkelte menneske bringer ind i dialogen.

Vi skal invitere de unge til at tage del i det lokale demokrati

Kommunerne kan give unge plads og indflydelse i det lokale demokrati bl.a. ved, at:

- Oprette brugerråd, hvor de unge får indfly-

delse på de pædagogiske og kulturelle tilbud, de bruger.

- Byrådsmedlemmer holder regelmæssige dialogmøder med repræsentanter fra elevråd og klubråd.
- Unge inddrages i projekter, der har betydning for deres tilværelse, fx udvikling af byrum.
- Unge sammensætter et egentligt ungdomsråd, der fx udformer en ungdomspolitik, som byrådet behandler.
- Udpege en ungdomsombudsmand (efter svensk model), som unge kan klage til.

Formerne er mange, og de er behæftede med samme styrker og svagheder som i de voksnes demokrati. Det afgørende er, at vi frembyder en bred vifte af arenaer for indflydelse, at vi er inviterende, at vi gør tærsklen for at deltage lav, og at vi samtidig gør dialogen forpligtende.

Børn og Kulturchefforeningen mener, at:

- *Deltagelse og medborgerskab er et gennemgående og forpligtende ideal i al pædagogisk praksis.*
- *Målestokken for dannelse er graden af åbenhed og evnen til at nyttiggøre vores indbyrdes forskelle.*
- *Vi skal udvikle børns og unges deltagelse – trin for trin – ved at tage afsæt i deres aktuelle forudsætninger og søge at understøtte evnen til en højere grad af deltagelse.*
- *Der er brug for at udvikle fora for inddragelse, som ikke blot samler Tordenskjolds soldater. Hvordan får vi fx givet de marginaliserede unge en stemme?*
- *Demokratisk dannelse ikke kan reduceres til at oprette særlige lektioner i "demokrati", "medborgerskab" etc. Det er en praksis, som naturligt skal præge børn og unges hverdag.*

Børne- og Kulturchefforeningen anbefaler, at:

- Kommunerne udvikler strategier for medborgerskab og demokratisering inden for alle pædagogiske arbejdsområder. Arbejdet med Deltagelsestrappen bør starte i dagtilbud, fortsætte i skolen og udfoldes i fritids- og foreningslivet.
- Vi inddrager unge i at udarbejde en demokratiseringsstrategi.
- Vi opstiller en demokratisk læreplan, som tydeliggør de medborgerkompetencer, vi ønsker at fremme.
- Der på landsplan iværksættes erfaringsopsamling og udviklingsprojekter om inddragelsesformer.

Mangfoldig indsats hilses velkommen

De områder, som BKF opfordrer kommunerne til at arbejde med, stemmer overens med den virkelighed, vi oplever i hverdagen, når vi arbejder med nydanske børn og unge i Danmark. For en stor dels vedkommende kan de unge i FUN godt få betegnelsen 'u-unge' (u-tilpassede, u-dsatte), da de kommer fra mange forskellige kulturer, baggrunde og lande. Men fælles for dem er, at de gerne vil være med til at gøre en forskel i det land, de bor i. Mange har oplevet, at blive set skævt til eller ikke blive regnet med. Som ung nydansker skal der gøres en ekstra indsats for at nå videre i livet.

FUN arbejder målrettet med denne udfordring for øje. Deltagelse i foreningslivet kan være en del af løsningen for de unge. Her møder de et inkluderende fællesskab, som udvikler deres ressourcer og giver medansvar til de, der kan bære det. Foreningslivet udruster de unge til at forstå dansk kultur, værdier og demokrati, og på CV'et vil det gøre en forskel, at de unge har haft ansvar i en tidlig alder.

Det er helt sikkert en stor udfordring, når mennesker fra forskellige kulturer, aldre og livssituationer skal arbejde sammen om at nå et fælles mål, men det er vigtigt at se det som et kæmpe potentiale. Mange nydanskere har ikke tradition for at have aktiviteter for børn og unge, så overfor denne gruppe er det nødvendigt med en målrettet og tilpasset indsats. Vi ved, at det er muligt og det kan lykkes.

Madou Justin Kouassi-Zessia, formand for FUN, medlem af ungdomsforeningen FUN Maranatha

FUN - Foreningen for Unge Nydanskere – er en landsforening, som består af unge nydanskere hovedsageligt fra Afrika, Mellemøsten og Asien hovedsageligt 1. og 2. generations indvandrere. Gennem lokale FUN foreninger bliver nydanske børn og unge inddraget i et fællesskab, hvor de lærer egne ressourcer at kende og bliver opmuntret til at tage ansvar for eget liv og fremtid, samtidig med at unge ledere udvikler deres lederevner. www.fun-danmark.dk

Kompetencemål for en demokratisk pædagogik

Personlige kompetencer

Børn og unge skal udvikle selvstændighed, robusthed og højt selvværd ved at:

- Opnå viden om og udvikle forståelse af omverdenen såsom samfundsmæssige forhold, mellemmenneskelige relationer og personlige forhold for at kunne træffe valg i et meget komplekst samfund.
- Udvikle normer og holdninger, forholde sig til etiske og moralske dilemmaer og vurdere og reflektere over egen rolle og ansvar i det fællesskab, de indgår i.
- Udvikle psykisk rummelighed og respekt for sig selv og andre.

Sociale kompetencer

Børn og unge skal udvise samarbejdskapacitet og indlevelse i andre mennesker ved at:

- Mestre anerkendende kommunikation. Lytte og fortælle. Træde frem og trække sig tilbage.
- Udvisе situationsfornemmelse/empati. Skabe kontakt og etablere relationer.
- Fastholde personlig integritet og modet til at sige ja og nej.

Faglige kompetencer

Unge skal udvikle faglige kompetencer, der bidrager til, at de gennemfører folkeskolens grunduddannelse og får et uddannelsesmæssigt fremtidsperspektiv ved at:

- Udvikle kompetencer, der understøtter nysgerrighed, kreativitet og viljen til at fastholde motivationen.
- Udvikle læring og kendskab til egne læringsstrategier.
- Udvikle kompetencer, der knytter sig til det at lære sig noget nyt.
- Udvikle kompetencer til at løse faglige og sociale problemer i samarbejde med andre.

Kulturelle kompetencer

Unge skal have viden om og udvikle glæde og nysgerrighed ved varierede og mangfoldige oplevelser med kultur og natur ved at:

- Udvikle kendskab til egen kultur, historie, fortælling og traditioner for at forstå og respektere andre kulturer.
- Opnå viden om etablerede kulturelle udtryksformer og udvise glæde, interesse og færdigheder i egen kulturproduktion.
- Opleve medborgerskab og bruge det.

Ungepædagogikkens platforme

Vi har brug for at skabe fælles platforme for alle de professionelle, som spiller en rolle i unges liv: Lærere, socialrådgivere, klubmedarbejdere, ungdomsskolelærere, vejledere etc. Professionelle, som er ekstremt vigtige i arbejdet med at skabe inkluderende miljøer og kulturer omkring alle unge. Derfor bliver uddannelsen af ungdomspædagogerne også meget vigtig.

En mindre gruppe unge klarer sig dårligt. De vælger det etablerede system fra og møder uden for det en række mere auto-didakte ungemedarbejdere med hjertet på rette sted og måske en opvækst, de unge kan spejle sig i.

Visionen om at så vidt muligt alle unge bliver deltagere, får konsekvenser for den opgave, ungdomspædagogen skal løfte. Og det stiller nye krav til kompetencerne hos de medarbejdere, der møder de unge. Disse medarbejdere skal kunne reflektere, de skal evne at tænke på tværs og i fællesskab etc. Det kræver uddannelse og afklaring af en fælles strategi i kommunerne. Ungdomspædagogens rolle og ansvar er helt central.

Synlige, interesserede og medlevende voksne omkring de unge

Ungdomspædagogen fremmer, at unge kan lære sig de personlige, sociale, faglige og kulturelle kompetencer, som er nødvendige for at udvikle et aktivt medborgerskab:

- Den kulturelle kompetence udvikles gennem *værdifællesskaber*, hvor kompetencer til at danne egne meninger og betydninger i interaktion med andre er central.

- Den sociale kompetence udvikles i *tilhørsfællesskaber*, hvor kompetencer til at kunne indgå i et forpligtende fællesskab med andre er i centrum.
- I *medborgerfællesskaber* udvikles kompetencer til at kunne indgå i de institutionelle fællesskaber.
- De faglige kompetencer udvikles i *arbejdsfællesskaber*, der skal kvalificere barnet og den unge til uddannelses- og arbejdslivet.

De fora, vi tilbyder unge at indgå i, skal derfor rumme muligheden for varierede fællesskaber. Det skal de voksne, der er rundt om de unge, arbejde bevidst med. Bl.a. ved at udvikle forskellige typer af lærings- og udviklingsrum. Ungdomspædagogen har altid ansvaret for lærings- og udviklingsrummet, men har forskellige roller:

- Voksne skal i *selvorganiserende læringsmiljøer* holde sig i baggrunden, men støtte og sikre, at initiativerne ikke krænker eller ekskluderer nogen i fællesskabet. Selvorganiserende læringsmiljøer kan fx være ungdomsråd, street basket, bål og sang på stranden.
- I *pædagogiske læringsmiljøer* samarbejder voksne og unge. Begge parter har indflydelse på indholdet. Ansvar for det pædagogiske mål er altid den voksnes. Pædagogiske læringsmiljøer kan fx være ungdomsklubben eller ungdomsskolens ture og rejser.
- I *undervisningen* er det den voksne, der igangsætter og sikrer en faglig tilegnelse. Den voksne er forpligtet til at motivere og perspektivere et uddannelsesforløb for den en-

kelte. Undervisningsmiljøer for den unge rækker fra både udskolingens obligatoriske undervisning og ungdomsskolens frivillige tilbud om undervisning til ungdomsuddannelsernes kompetencegivende undervisning.

Ungdomspædagogen skal lytte til de unge og aktivt medinddrage dem i udformningen af deres hverdagsliv. Synlige, tydeligt interesserede, engagerede, insisterende og medlevende voksne er afgørende for unges bestræbelser på et godt og sundt ungdomsliv. Deltagelsestrappen er fundamentet for en ungdomspædagogik, der er orienteret mod deltagelse.

Det er centralt, at de professionelle voksne formår at invitere til deltagelse og er i stand til at indtage en position overfor den unge, så han eller hun altid føler sig både anerkendt og udfordret i læringsrum og fællesskab.

De voksne skal rustes til at arbejde med unge

I dagligdagen er der stor forskel på ungdomspædagogernes positioner, når de står overfor unge. Ungdomspædagogerne repræsenterer både de samlede kommunale tilbud og et samfundsperspektiv.

Den professionelle ungdomspædagog må kunne matche de ungdomskulturelle strømninger. Hvis ungdomspædagogen skal løfte den opgave, skal der etableres fælles forståelse af ungdomslivet fordret gennem lokale netværk og fælles efter- og videreuddannelsesforløb.

I dag findes der ingen "ungdomspædagogisk uddannelse", der kan ruste alle voksne på ungeområdet til det arbejde, de skal udføre. Men det er et centralt element i etablering af en stærk tværfaglig kultur at arbejde med fælles uddannelse. Det er vigtigt at skabe et fælles ressourcerorienteret sprog blandt de professionelle, der

arbejder med unge, så de kan møde unge med en fælles faglig tilgang. Målet for arbejdet i ungeområdet skal være inklusion og deltagelse i samfundet.

Nærværende voksne skal gribe den unge, der snubler

Der er behov for en samlet og helhedsorienteret styring og ledelse. En kommunal ungestrategi, der sætter retning og vision for ungearbejdet. Hver gang en ung bevæger sig ud i en overgang – fra juniorklub til ungdomsklub, fra folkeskole til ungdomsuddannelse, fra 17 år til 18 år i det socialfaglige system – er han i fare for at miste fodfæstet. Her skal nærværende voksne med en faglig ballast stå klar til at gribe og fastholde.

Rigtig mange aktører er inde over, når det gælder unge, der har svært ved at vælge og/eller svært ved at fastholde fx ungdomsuddannelsen eller fritidsjob. Den indsats skal bæres af en fælles målsætning, og det er nødvendigt med en løbende opfølgning og dokumentation af indsatsene. Fx i form af en kommunal kvalitetsrapport på ungeområdet.

Børne- og Kulturchefforeningen mener, at:

- *Kommunerne skaber helhed og sammenhæng i indsatsen ved at skabe fælles platforme for ungdomspædagogikken.*

Børne- og Kulturchefforeningen anbefaler, at:

- *Man på tværs af faggrupperne arbejder på at etablere læringsmiljøer for unge og de professionelle – også udenfor de almindelige undervisningsmiljøer i skole og ungdomsuddannelse.*
- *Ungdomspædagogerne understøttes i at etablere lokale netværk og tilbydes tværfaglig efter- og videreuddannelse.*
- *Ungeområdet får større lokalpolitisk bevågenhed, fx via lokale strategier målrettet unge,*

ungdomspædagogerne og de understøttende ledelses- og styringsformer.

- *Der etableres et mere formaliseret samarbejde mellem de kommunale ungeindsatser og de tekniske og gymnasiale ungdomsuddannelser.*

Hvad er meningen?

Meningen må være, at alle unge sikres en indholdsfyldig og perspektivrig tilværelse!

Dette sker for en stor del af de unge næsten automatisk gennem deres forskellige valg på ungdomslivets forskellige arenaer.

For andre unge er det vanskeligt at få skabt et indhold i tilværelsen og for mange unge også et perspektivrigt indhold. Nogle unge har slet ikke et indhold i deres tilværelse eller et meget lille indhold, deltagelsen er lille og dermed er fællesskabet og læringen også ret ringe. Andre unge kan godt have et ret så stort indhold i tilværelsen med høj grad af deltagelse i fællesskaber med megen læring, men det kan være et spørgsmål om indholdet fremmer en perspektivrig tilværelse. Ud fra ovennævnte kan der tegne sig 2 målgrupper for ungeindsatsen, (1) den "isolerede og ensomme unge" med et ringe indhold og et ret svagt perspektiv for tilværelsen og (2) den "synlige og måske kriminelle unge".

Som led i udarbejdelsen af en "beredskabsplan" for den Matrikelløse klub, sidder jeg som opsøgende medarbejder midt i en proces, hvor jeg og mine kollegaer må reflektere over, hvornår og hvordan mit (vores)

samarbejde med eksterne samarbejdspartnere – altså skoler, sagsbehandlere, politi, AKT, SSP, UU vejledere osv. ser ud.

Jeg fristes til at sige højt, "vi har egentlig et ganske godt samarbejde på tværs". Jeg rammes dog lynhurtigt af en anden tanke. For hvornår og på hvilke platforme finder samarbejdet sted? Jo, vi holder jævnligt møder hvor man med forholdsvis god samvittighed kan sige, at vi mødes på en praktisk platform. Men hvad hvis vi går et spadestik dybere og tænker et praktisk arbejdsfællesskab – kan jeg så komme i tanke om eksempler på dette? Ja, men det er alt for få! Og ikke nogen der endnu har haft så stor succes, at disse har udviklet sig til en naturlig del af det, at sikre de før nævnte grupper af unge en indholdsfyldig og perspektivrig tilværelse!

Når vi som forskellige faggrupper arbejder i et ungdomsfelt, har vi forhåbentlig alle et fælles mål – at alle unge skal have en indholdsfyldig og perspektivrig tilværelse. Men hvorfor er det så at det er så svært at finde sammen i et praktisk arbejdsfællesskab på tværs af faggrupper?

To, ikke enkeltstående, eksempler fra praksis:

1.

Jeg får kontakt til en ung på gadeplan. I min analyse af den unges situation, bliver det hurtigt synligt, at den unge allerede har kontakt til en sagsbehandler, en ungdomskonsulent, en misbrugskonsulent, en AKT medarbejder – nu også til mig (opsøgende medarbejder). Den helige grav er velbevaret.....den unge må da i den grad være sikret! Vi gør jo alle noget med hver vores kasket på, med hver vores faglighed og med det for øje, at sikre den unge en indholdsfyldig og perspektivrig tilværelse!

Fra den unge lyder det "Der er jo alligevel ingen af jer der gør noget, så jeg gider ikke snakke med nogen af jer mere".

2.

En AKT medarbejder kontakter mig. Hun er bekymret for en isoleret og ensom pige i klassen. Jeg kontakter pigen i skoletiden, for hvor skal jeg ellers møde hende. Igennem samtaler bliver det nu tydeligt, at hun igennem flere år har lykkedes med at gemme sig i mængden og at hun i den grad mangler de sociale kompetencer der skal til for at kunne indgå i de meget vigtige værdifællesskaber og tilhørsfællesskaber. Det giver hende god mening at gemme sig, for hun magter ikke at indgå i sociale fællesskaber. Hun er 14 år!

Er det i virkeligheden vores arbejde, vi løser? Eller er det en opgave, der handler om at sikre den unge en indholdsfyldig og perspektivrig tilværelse? Arbejder vi monofagligt, flerfagligt eller tværfagligt og på hvilke niveauer? Alt sammen spørgsmål, jeg som praktiker mener, er særdeles vigtigt at have for øje i en fremtidig uddannelse af "ungdomspædagoger".

Nini Ravn, klubmedarbejder i Fredericia

Ungdomspædagogens kompetencer

Faglige kompetencer

Ungdomspædagogen skal have evne til at til-egne sig viden og omsætte den til mening og værdiskabende handling for, af og med unge og:

- Have blik på progression og unges kompetenceudvikling.
- Løbende have fokus på kvaliteten i samarbejdet med unge.
- Have klarhed over egne og andres opgaver.
- Kunne opstille mål, løbende reflektere og evaluere effekt.
- Kunne tilpasse sin indsats til den konkrete situation og mestre en bred vifte af pædagogiske metoder.
- Til individuelt og kollektivt at se, skabe og dele mening.

Kulturelle kompetencer

Ungdomspædagogen skal kunne agere professionelt i et multikulturelt samfund og:

- Have kendskab til egen kultur, historie, fortælling og traditioner som forudsætning for at forstå, respektere og samarbejde i andre kulturelle kontekster.
- Have viden om kulturelle udtryksformer og glæde ved egen kulturproduktion.
- Have evne til at håndtere diversitet. Kulturel rummelighed bliver en nødvendighed for såvel individer, virksomheder og organisationer.
- Kunne håndtere forandringsprocesser med løbende krav om udvikling i kombination med at kunne virke i nuet.

Sociale kompetencer

Ungdomspædagogen skal kunne tage teten i mødet med unge og:

- Kunne stimulere unges ansvar, engagement og lyst til at deltage.
- Møde unge på Deltagelsestrappen og starte en bevægelse opad.
- Være forbillede i dialogen.
- Skabe personlige og organisatoriske netværk. Troen på og evnen til netværksskabelse skal være stor. Ikke blot det at kunne etablere relationer, men også det at påtage sig ansvar og sikre effektiv videndeling og fælles handling.

Personlige kompetencer

Ungdomspædagogen skal være til stede og:

- Være nærværende og reflekterende på en og samme tid.
- Kunne rumme unges forskellige valg af livsstil og samtidig insistere på forpligtelsen over for fællesskabet.
- Have et klart billede af eget kulturelle ståsted og aktivt arbejde med at minimere egne blinde pletter.
- Være stærkt engageret i samarbejde med unge.
- Have et solidt ståsted i demokratisk kultur, dens værdier og samtaleformer.

Samlet set at kombinere indsigt og viden med konkret handling for, af og med unge konkret og i tværfaglig kontekst. Det er kun muligt at indgå meningsfyldt i et netværk, hvis egen identitet og fokus står klart. I organisationer hvor mange skal bidrage til at skabe fremtiden, virker det kun, hvis det sker inden for en fælles meningsfuld referenceramme med fælles værdier. Uden meningskompetence bliver det hverken muligt at finde ståsted eller retning.

